

Sygn. akt I Ca 334/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Dorota Twardowska

Sędziowie: SO Krzysztof Nowaczyński (spr.)

SR del. do SO Tomasz Weiert

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiowska

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa E. G., M. C., A. C. i małoletniej M. C. (1) reprezentowanej przez przedstawicielkę ustawową E. G.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Iławie

z dnia 25 lipca 2014 r. sygn. akt I C 221/14

1. oddała apelację;

2. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódek M. C., A. C. i M. C. (1) kwoty po 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 334/14

UZASADNIENIE

Powódka E. G. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. kwoty 30.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazała, że dochodzona kwota stanowi zadośćuczynienie za doznane krzywdy, związane ze śmiercią jej męża – J. C., który zginął wskutek wypadku komunikacyjnego z dnia 27 maja 2000 r.

Powódki A. C., M. C. (1) i M. C. (2) wniosły o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. dla każdej z nich kwot po 30.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazały, że dochodzone kwoty stanowią zadośćuczynienie za doznane krzywdy, związane ze śmiercią ich ojca – J. C., który zginął wskutek wypadku komunikacyjnego z dnia 27 maja 2000 r. Podkreśliły, że śmierć ojca była dla nich ogromną tragedią i niepowetowaną stratą, z jaką nie będą mogły się pogodzić do końca życia. Wskutek tej śmierci doszło do naruszenia dobra osobistego powódek w postaci więzi krwi i prawa do życia w pełnej rodzinie.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew E. G. pozwany zakwestionował swą odpowiedzialność zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Wskazał, że roszczenie powódki związane jest ze śmiercią męża, która miała miejsce w dniu 27.05.2000 r., stąd przepis art. 446 § 4 k.c. nie może stanowić podstawy prawnej dochodzonego roszczenia. Nadto pozwany zaznaczył, iż powódka nie wykazała, aby naruszone zostały jej dobra osobiste. Podkreślił, iż powódka zamiennie wskazuje, iż żądanej kwoty dochodzi tytułem zadośćuczynienia lub odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. W ocenie pozwanego żądanie odszkodowania tytułem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej jest bezzasadne ze względu na jego nieudowodnienie. Z ostrożności procesowej pozwany wskazał, iż stopień przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody należy określić na 30%.

Pozwany w odpowiedzi na pozew powódek wniósł o oddalenie powództwa w całości. Zakwestionował swoją odpowiedzialność co do zasady i co do wysokości. Zaprzeczył, iż przepis art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. może stanowić podstawę prawną żądania powódek. Wskazał, iż zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych może być przyznane wyłącznie temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone czynem bezprawnym, nie zaś dobrom osobistym członków jego najbliższej rodziny. Zdaniem pozwanego stopień przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody należy określić na 70 % albowiem na własną odpowiedzialność wsiadł do samochodu kierowanego przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości i nie posiadającą uprawnień do kierowania pojazdów.

Wyrokiem z dnia 25 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w Ławie oddalił powództwo powódki E. G. (punkt D); zasądził od pozwanego na rzecz powódek M. C. (1), M. C., A. C. kwoty po 14.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lipca 2014 r. do dnia zapłaty (II – IV), oddalił powództwo w pozostałej części (V), zniósł koszty procesu pomiędzy powódkami : M. C. (1), M. C. i A. C. a pozwanym (VI), nie obciążył powódki E. G. kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej (VII).

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków:

W dniu 27 maja 2000 r. K. S. i J. C. zauważyli pozostawiony na terenie budowy w miejscowości B. G. przez M. R. samochód marki M. (...) o nr rej. (...). Wsiadli do tego pojazdu i udali się w kierunku miejscowości J.. Kierowcą pojazdu był K. S., który w czasie jego prowadzenia znajdował się w stanie nietrzeźwości. W wyniku utraty panowania nad pojazdem zjechał na prawą stronę drogi po czym wpadł w poślizg i następnie uderzył w drzewo. J. C., będący pasażerem pojazdu, w wyniku odniesionych obrażeń zmarł w dniu 28 maja 2000 r. Sprawozdanie z przeprowadzonych badań próbki krwi J. C. wykazało obecność 0,1 promila alkoholu we krwi. Analiza krwi kierowcy wykazała zawartość alkoholu na poziomie 2,5 promila.

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2000 roku Sąd Rejonowy w Szczytnie w sprawie sygn. akt II K (...)uznał K. S.winnym tego, że w dniu 27 maja 2000 r. w miejscowości J.umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, w ten sposób, że będąc w stanie nietrzeźwości i bez prawa jazdy, kierując samochodem marki m. (...)o nr rej. (...)nie dostosował prędkości do panujących warunków drogowych, przez co stracił panowanie nad prowadzonym pojazdem i zjechał na lewe pobocze, gdzie uderzył prawym bokiem w drzewo, w wyniku czego pasażer J. C.doznał ciężkich obrażeń ciała w postaci urazu czaszki z pęknięciami kości pokrywy i podstawy wraz ze stłuczeniem mózgu, które spowodowały jego śmierć i z czyn ten wymierzył karę 3 lat pozbawienia wolności.

Zmarły J. C. był mężem powódki E. G. i ojcem powódek M. C., M. C. (1) i A. C.. Przed przedmiotowym wypadkiem powódka E. G. pracowała jako opiekunka osób starszych, zaś po śmierci J. C. zajmowała się domem i wychowywaniem dzieci. Bezpośrednio po śmierci męża uzyskała wsparcie psychiczne i materialne ze strony rodziców. Powódka E. G. po upływie ponad roku od śmierci męża wyszła za mąż po raz drugi. Z nowego związku ma dwójkę synów.

Dla powódek zmarły J. C. był dobrym mężem i ojcem, łączyły ich poprawne relacje rodzinne i małżeńskie. Po śmierci ojca - powódka M. C. (2) korzystała z opieki psychologa dziecięcego, w okresie uczęszczania do szkoły podstawowej odbywała regularne wizyty w poradni psychologiczno – pedagogicznej. Nie potrafiła pogodzić się z tym, że jej ojciec

nie żyje, zamknęła się w sobie, miała problemy z nawiązywaniem kontaktów. Proces żaloby po ojcu zakończył się po około 3 latach od jego śmierci. Powódkę A. C. łączyła z ojcem bardzo silna więź emocjonalna. Przez okres pierwszych 3-4 lat powódka bardzo przeżywała śmierć ojca, nadal odczuwa jego brak. Powódka M. C. (1) pamięta ojca tylko z przekazów najbliższych członków rodziny, nadal odczuwa brak ojca w swoim życiu. Powódki nie utrzymywały dobrych relacji z ojczymem.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powództwo w zakresie żądania powódki E. G. jako niezasadne podlegało oddaleniu, natomiast żądanie pozostałych powódek zasługiwało na uwzględnienie w części.

Odnosząc się do zasadności roszczeń powódek o zadośćuczynienie Sąd pierwszej instancji wskazał, że ustawa z 30.5.2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) dodała do art. 446 k.c. § 4, zgodnie z którym sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Zmiana powyższa weszła w życie z dniem 03.08.2008 r. Zdarzenie zaś miało miejsce w dniu 27.05.2000 r.

Zaznaczono, że w ostatnich latach ugruntowane zostało jednak jednoznaczne stanowisko Sądu Najwyższego co do możliwości zasądzania na podstawie przepisu art. 448 k.c. zadośćuczynienia po śmierci osoby bliskiej, następującej wskutek deliktu popełnionego przed 3 sierpnia 2008 r. Prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi bowiem dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że przesłanką zadośćuczynienia z art. 448 k.c. jest każdy przypadek naruszenia chronionego dobra osobistego. Naruszenie winno być bezprawne rodzące zarazem odpowiedzialność na tle art. 23 i 24 k.c. W ocenie Sądu Rejonowego naruszenie chronionego dobra osobistego w sprawie było bezprawne albowiem za czyn osoba naruszająca dobro osobiste została skazana. Jednocześnie Sąd Rejonowy podkreślił, że zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela obejmuje także krzywdę jakiej doznała na skutek deliktu nie tylko osoba bezpośrednio jego konsekwencjami dotknięta, ale także taka, która na skutek wywołanej tym deliktem śmierci doznała krzywdy wynikającej z nagłego i zupełnie niespodziewanego zerwania więzi rodzinnych, który to skutek jest także naruszeniem jego dobra osobistego.

Odnosząc się do roszczenia powódki E. G., Sąd pierwszej instancji wskazał, że w stosunkowo krótkim czasie po śmierci męża tj. po upływie ponad roku po raz drugi wyszła za mąż i urodziła syna już z tego nowego związku. Powódka podjęła starania o ułożenia sobie życia na nowo z drugim mężem. Funkcjonowała normalnie jako żona i matka, pomimo iż od śmierci J. C. upłynął krótki okres czasu. W ocenie Sądu pierwszej instancji u powódki E. G. mamy do czynienia ze znikomością ujemnych następstw śmierci osoby bliskiej. Z tych względów uznano, że roszczenie powódki nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odnosząc się do roszczeń powódek - córek zmarłego - J. C. : A., M. i M., Sąd pierwszej instancji wskazał, że śmierć ojca była dla nich szczególnie traumatycznym przeżyciem. Z ojcem łączyły je bowiem silne pozytywne relacje. Śmierć ojca w znaczący sposób wpłynęła na życie powódek A. i M., na ich funkcjonowanie zarówno w środowisku rodzinnym, jak i rówieśniczym. Obecnie powódki są w młodym wieku, dopiero co wkraczają w dorosłość. M. C. (1) w chwili śmierci ojca miała 10 miesięcy, nie pamięta go w ogóle. Na życiu powódki ciąży świadomość, iż nie ma żadnych wspomnień związanych z ojcem. W ocenie Sądu pierwszej instancji niewątpliwym jest, iż w prawidłowo funkcjonującej rodzinie utrata osoby bliskiej, w tym przypadku ojca powódek powoduje cierpienie, ból, uczucie rozpacz. Uznanie, iż doszło do tego rodzaju negatywnych konsekwencji u powódek nie wymaga przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu psychologii czy też psychiatrii. Zasady logiki oraz doświadczenia życiowego pozwalają przyjąć, iż specyficzna więź pomiędzy córkami a ojcem przerwana w sposób nagły i niespodziewany pozostawia tak trwały ślad, do którego stwierdzenia nie jest niezbędna wiedza specjalistyczna. Powódki zostały pozbawione możliwości życia w pełnej rodzinie, tego rodzaju cierpienie psychiczne po utracie ojca będzie towarzyszyć im do końca życia. Podkreślono,

iż powódki były bardzo silnie związane ze swoim ojcem. J. C. poświęcał im wiele uwagi, był troskliwy oraz w dużym stopniu wspierał żonę w obowiązkach domowych.

Sąd pierwszej instancji uznał, że J. C. przyczynił się do powstania szkody w wysokości 30 % (z uwagi na to, że zdecydował się jechać jako pasażer z kierowcą, u którego stwierdzono znaczną zawartość alkoholu), w związku z czym pomimo uznania, iż kwota zadośćuczynienia na rzecz każdej z powódek – córek J. C. powinna wynieść po 20.000 zł , zasądził na ich rzecz kwoty odpowiednio obniżone, to jest po 14.000 zł. Zdaniem Sądu pierwszej instancji żądanie ponad zasądzone kwoty 14.000 zł było wygórowane, stąd orzeczono jak w pkt V wyroku. O odsetkach ustawowych orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c. , uwzględniając, iż zasadą jest, że zadośćuczynienie za krzywdę staje się wymagalne po wezwaniu ubezpieczyciela przez poszkodowanego (pokrzywdzonego) do spełnienia świadczenia odszkodowawczego (art. 455 § 1 k.c.). O kosztach procesu w pkt VI orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. O kosztach z pkt VII wyroku orzeczono zgodnie z art. 102 k.p.c. uznając, iż zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności pozwalające nie obciążać powódki E. G. kosztami przegranego procesu.

W apelacji pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. zaskarżył powyższy wyrok w części uwzględniającej powództwo, tj. w punktach: II, III, IV oraz w pkt VII zarzucając mu:

- naruszenie prawa materialnego, to jest art. 446 k.c. przez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, iż roszczenia na wypadek śmierci mogą być rekompensowane także na podstawie innych przepisów;

- naruszenie prawa materialnego to jest art. 24 k.c. i art. 448 k.c. poprzez przyjęcie, iż pozwany na ich podstawie jest zobowiązany do zapłaty na rzecz powódek M. C. (1), M. C., A. C. zadośćuczynienia,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez przyznanie zadośćuczynienia w sytuacji gdy nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powódek;

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez uznanie, iż zasadne jest zasądzenie zadośćuczynienia na rzecz ww. powódek w kwocie rażąco wygórowanej i nieadekwatnej do poniesionej przez nie krzywdy;

- naruszenie prawa procesowego, to jest art. 232 k.p.c. i art. 233 k.p.c., poprzez nierozważenie w sposób bezstronny oraz wszechstronny całego materiału dowodowego i przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, skutkujące błędnym ustaleniem faktycznym, iż doszło do naruszenia dóbr osobistych powódek oraz że pomiędzy powódkami a zmarłym istniała silna więź, a także przyznaniem powódkom kwot rażąco wygórowanych, nieadekwatnych do rodzaju naruszonego dobra i okoliczności sprawy.

Wskazując na powyższe pozwany (...) S.A. w W. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w zaskarżonej części oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

W uzasadnieniu skarżący podzielił stanowisko wyrażone w wyroku wydanym przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu z dnia 24 września 2009 r. w sprawie sygn. akt I ACa (...), wskazując, że w niniejszej sprawie brak było podstaw do zasądzenia na rzecz powódek zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Argumentowano, że przed nowelizacją kodeksu cywilnego, polegającą na dodaniu do art. 446 § 4 k.c., zrekompensowanie szkód doznanych przez członka rodziny zmarłego mogło nastąpić wyłącznie po wykazaniu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, a więc na podstawie art. 446 § 3 k.c. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje na szerokie rozumienie pojęcia - „pogorszenia sytuacji życiowej”. Dopiero po nowelizacji Kodeksu cywilnego i dodaniu art. 446 § 4 k.c. odstąpiono od tej wykładni uznając, iż art. 446 § 3 k.c. jest podstawą do zasądzenia odszkodowania wyłącznie za udowodnione znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, w szczególności sytuacji majątkowej. Skoro niniejsza sprawa rozpoznawana jest na podstawie przepisów sprzed nowelizacji to roszczenia powódek winny zostać uwzględnione wyłącznie w odszkodowaniu zasądzonym na podstawie art. 446 § 3 k.c. Nadto, skarżący podkreślił, że art. 448 k.c. nie może mieć zastosowania także z uwagi na wykładnię językową i celowościową art. 446 k.c., który zawiera zamknięty katalog roszczeń przysługujących bliskim na skutek śmierci członka rodziny. Na uwzględnienie, w ocenie pozwanego zasługiwało również stanowisko

wyrażone w wyroku wydanym przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu z dnia 15 kwietnia 2010 r. w sprawie sygn. akt I ACa 207/10, zgodnie z którym utrata bliskiej osoby przez zawinione zachowanie sprawcy zdarzenia mieści się na pewno w kategoriach ograniczenia praw niematerialnych człowieka, jednak nie stanowi takiego naruszenia prawa osobistego – prawa do życia w pełnej w pełnej rodzinie, która podlega ochronie w aspekcie art. 24 k.c. i co za tym idzie, nie podlegają wyrównaniu krzywdy przez zastosowanie art. 448 k.c. Zdaniem pozwanego brak było podstaw do zasądzenia w niniejszej sprawie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., gdyż postępowanie dowodowe nie wykazało, iż doszło do naruszenia konkretnych dóbr osobistych. Niezależnie od powyższego skarżący podniósł, że zasądzona powódkom kwota tytułem zadośćuczynienia nie odzwierciedla sytuacji powódek, aktualnych warunków i stopy życiowej społeczeństwa w kraju oraz jest rażąco wygórowana. Wskazano również, że obecne wypłaty odszkodowań przez ubezpieczycieli w zakresie zadośćuczynienia sprzed obowiązywania art. 446 § 4 k.c., prowadzi do przerzucenia kosztów z tego tytułu na osoby, które obecnie płacą składki ubezpieczeniowe, gdyż we wcześniejszych latach, kalkulacja składek nie uwzględniała ryzyka wypłaty zadośćuczynienia dla osób pośrednio poszkodowanych.

W odpowiedzi powódki – M. C. (2), A. C., małoletnia powódka M. C. (1) reprezentowana przez przedstawicielkę ustawową E. G. wniosły o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu za drugą instancję według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wbrew podniesionym w apelacji zarzutom Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się naruszenia wskazanych przepisów prawa materialnego i zasadnie uznał, że podstawę prawną zasądzonego świadczenia mógł stanowić przepis art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. Stanowisko o dopuszczalności dochodzenia roszczenia stypizowanego w niniejszej sprawie jest już w orzecznictwie ugruntowane. Pogląd taki Sąd Najwyższy wyraził chociażby w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 maja 2011 r. (I CSK 621/10; Lex nr 848128), wskazując, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r., (wejście w życie art. 446 § 4 k.c.). Dodano jednocześnie, że wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania. Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 kwietnia 2012 r. (I ACa 281/12; Lex 1171322), podnosząc, że dodanie art. 446 § 4 k.c. nie jest jedynie wyrazem woli ustawodawcy potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie tego przepisu, lecz jest również dokonaniem zmiany w ogólnej regule wynikającej z art. 448 k.c. przez zawężenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia. Bez wprowadzenia art. 446 § 4 k.c. roszczenia tego mógłby dochodzić każdy, a nie tylko najbliższy członek rodziny. Przepis ten ułatwia dochodzenie zadośćuczynienia, gdyż umożliwia jego uzyskanie bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek innych - poza w nim wymienionych – przesłanek, a jednocześnie wzmacnia również wykładnię art. 446 § 3 k.c., wiążąc funkcję tego przepisu wyłącznie z ochroną majątkową. Wskazaną wyżej linię orzeczniczą podtrzymał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 lipca 2014 r., w sprawie II CSK 621/13 (Lex nr 1491132), stwierdzając, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r., to jest przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731). Spowodowanie śmierci osoby bliskiej – także przed znowelizowaniem art. 446 k.c. przez dodanie w nim § 4 stanowiącego wyraźną podstawę roszczenia, o którym tu mowa – mogło bowiem prowadzić do naruszenia dóbr osobistych najbliższych członków jego rodziny, co uzasadnia przyznanie im zadośćuczynienia.

Mając na uwadze powyższe rozważania, nie sposób podzielić twierdzenia apelacji, zgodnie z którym przed dniem 3 sierpnia 2008 r. zrekompensowanie szkody doznanej przez członka rodziny zmarłego mogło nastąpić wyłącznie po wykazaniu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, a więc na podstawie art. 446 § 3 k.c. W apelacji strona pozwana

powołuje się na orzeczenia Sądu Apelacyjnego, z których miałby taki wniosek wynikać, ale stanowisk tych z przyczyn wyjaśnionych powyżej nie można uwzględnić.

Nie można też podzielić argumentów apelacji, w których podnosi się, że osoba, która dochodzi zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej jest poszkodowana jedynie pośrednio. Sam bowiem czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom, źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również więc osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego (tak trafnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 13 lipca 2011 r. III CZP 32/11, Lex nr 852341). Pamiętać należy, że prawu polskiemu nie jest znany wyczerpujący katalog dóbr osobistych, a obecnie, w świetle dorobku literatury i judykatury, nie budzi wątpliwości pogląd, że podlegają ochronie dobra osobiste niewymienione w art. 23 k.c., takie jak chociażby właśnie szczególna więź emocjonalna istniejąca pomiędzy członkami rodziny. W tej sytuacji przyjąć trzeba, wbrew sugestiom skarżącego, że więź rodziców z dzieckiem istniejąca w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, zasługuje na status dobra osobistego, podlegającego ochronie przewidzianej w art. 24 § 1 k.c., a spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. (powoływany wyżej wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 kwietnia 2012 r., I ACa 281/12; Lex 1171322).

Sąd Okręgowy podziela zaprezentowane wyżej stanowiska judykatury, uznając, że powódkom – córkom zmarłego w wypadku z dnia 27 maja 2000 r. J. C., przysługuje zadośćuczynienie za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c., bowiem naruszono dobra osobiste powódek w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie, co spowodowało u nich cierpienie i poczucie krzywdy. Za skutki tego czynu niedozwolonego pozwany odpowiada, gdyż zawierając umowę ubezpieczenia zobowiązał się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody (w tym krzywdę naprawianą przez zapłatę zadośćuczynienia) wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczony.

Za nietrafny uznać również należało zarzut apelacji dotyczący naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. poprzez zawyżenie zasądzonych na rzecz powódek kwot zadośćuczynienia. Pamiętać trzeba, że wystąpienie przed sądem odwoławczym ze skutecznym zarzutem zawyżenia kwoty zadośćuczynienia za krzywdę można sprowadzić jedynie do spraw, w których zapadłe rozstrzygnięcie w sposób oczywisty narusza zasady ustalenia i przyznawania odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia. Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie zachodzi, gdyż ustalona kwota zadośćuczynienia nie jest rażąco wygórowana.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia na gruncie art. 448 k.c. należy uwzględnić wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rolę w rodzinie pełnioną przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek pokrzywdzonego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, opublikowany w Systemie (...) Prawnej Lex nr 898254). Wszystkie te kryteria miał na uwadze Sąd pierwszej instancji ustalając wysokość zadośćuczynienia na rzecz każdej powódek – M. C. (1), M. C., A. C.. Słusznie podkreślano, że powódki zostały pozbawione więzi z ojcem w okresie dzieciństwa, a następnie dorastania, przez co nie mogły poznać walorów, jakie niesie ze sobą wychowanie w pełnej rodzinie. Śmierć ojca wywołała u powódek poczucie nienaprawialnej straty. Ze zgromadzonego w sprawie materiału wynikało, że ojciec był osobą ważną w życiu dzieci, opiekował się nimi, dbał o zaspokajanie ich codziennych potrzeb. Pozbawienie kontaktu z ojcem wpływało niekorzystnie na stan emocjonalny powódek. W przypadku M. C. oraz A. C., które w dacie śmierci ojca miały odpowiednio 9 i 5 lat, należało wziąć pod uwagę fakt, że śmierć ojca miała niekorzystny wpływ na ich funkcjonowanie społeczne. Dziewczynki zamknęły się w sobie, miały trudności z nawiązaniem relacji z rówieśnikami. Z kolei strata, której doświadczyła M. C. (1) była szczególnie dotkliwa, gdyż została ona pozbawiona opieki i miłości ojcowskiej w wieku zaledwie 10 miesięcy.

W tym miejscu wskazać należy, że w odniesieniu do konsekwencji, jakie w życiu powódek wywołała śmierć ojca, w ocenie Sądu Okręgowego, dowody, niezakwestionowane przez pozwanego – w tym w szczególności przesłuchanie stron – w sposób wystarczający wykazały zakres doznanej przez nie krzywdy niemajątkowej. Podkreślić należy, że powódki nie wskazywały na jakiegokolwiek występujące u nich stany chorobowe będące skutkiem śmierci ojca, z ich zeznań nie wynika, by cierpiały z powodu żałoby patologicznej. Równocześnie relacje emocjonalne pomiędzy powódkami i zmarłym były prawidłowe, typowe dla normalnie funkcjonującej rodziny. W tej sytuacji Sąd pierwszej instancji słusznie przyjął, że opinia biegłego nie była konieczna, by ustalić zakres krzywdy doznanej na skutek śmierci osoby najbliższej. W konsekwencji dokonując ustaleń faktycznych w omówionym zakresie na podstawie zeznań powódek Sąd pierwszej instancji nie naruszył przepisów art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie nie można było odstąpić od zasądzenia zadośćuczynienia (jak chce pozwany) z uwagi na skalę cierpień wywołanych śmiercią osoby najbliższej, szczególnie dotkliwych przy nagłym zerwaniu więzi między rodzicem, a dzieckiem. Zauważyć należy, że w apelacji pozwanego odwołano się do tezy, że zasądzona kwota jest nieadekwatna do rozmiaru cierpień, ale bez wskazania okoliczności, które zasadność jej miałyby potwierdzać. Pozwany nie wskazał w apelacji takich okoliczności sprawy, które miałyby prowadzić do wniosku o rażącym zawyżeniu zadośćuczynienia, a i Sąd odwoławczy takich okoliczności nie dostrzega. W tym stanie rzeczy słuszne było założenie, że odpowiednie zadośćuczynienie wynieść powinno 20.000 zł, a z uwagi na stopień przyczynienia się J. C. (niekwestionowany w apelacji pozwanego), zasądzeniu na rzecz każdej z powódek podlegała kwota 14.000 zł .

Z przedstawionych powyżej przyczyn Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., apelację pozwanego jako niezasadną oddalił. O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013, poz. 490 j.t.), uwzględniając, że powódki były reprezentowane w postępowaniu odwoławczym przez fachowego pełnomocnika, a w sprawie łączył je węzeł współuczestnictwa formalnego.